

Руйнування державних структур
Гетьманщини та інтеграція українських
земель до складу Російської імперії

План.

1. Наступ російського царизму на автономні права Гетьманщини.
2. Скасування Гетьманщини і знищення Запорізької Січі.
3. Запровадження імперського державного адміністративного апарату на Українські землі наприкінці XVIII - поч. XIX ст.
4. Ідеї романтизму та їх вплив на початки національного відродження на наддніпрянській Україні.

Напрямки обмеження царизмом автономії Гетьманщини

1.Політичний. Обмеження прав гетьмана. «Решительный указ»

31 липня 1709 р.

- ☐ Уперше біля особи гетьмана встановлювався офіційний наглядач царя – резидент;
- ☐ Гетьман позбавлявся права призначати старшин без погодження із царем;
- ☐ Гетьман позбавлявся права карати старшину на смерть без дозволу царя;
- ☐ Маєтки гетьман мав розділяти за погодженням із царем;
- ☐ Міста, які підтримали Мазепу платили податки у царську казну;
- ☐ Над гетьманським скарбом встановлювався контроль.

Секретні пункти:

- ☐ Таємний нагляд за гетьманом і старшиною;
- ☐ Контроль за листуванням, що йшло від Мазепи з польської території;
- ☐ Запровадження таємної поліції на території України

Напрямки обмеження царизмом автономії Гетьманщини

2. Винищення населення. Системою стали примусові каналні роботи, будівництво міст і оборонних споруд, залучення козаків до регулярних військових походів. Додому поверталось лише 30-60% усіх мобілізованих.

3. Економічна ізоляція України. Українським купцям заборонялося займатись зовнішньою торгівлею, запроваджувалася державна монополія на виробництво і продаж багатьох товарів. Вводились закони, відповідно до яких українським торговим людям дозволялося перекуповувати товари лише у російських купців. Московські чиновники наперед визначали ярмарку і, перш за все, порти в Росії, де могли торгувати купці з України.

4. Нищення української культури. За часів Петра I помітно скоротилася сфера вживання української мови, в першу чергу в офіційних установах і містах, занепало видання українських книг, започаткувався курс на русифікацію освіти, українська церква попала під опіку московської патріархії. У 1720 р. царський указ **забороняв друкування українських світських книг**. В роки царювання Петра I стали вивозити інтелектуальну еліту українців у Росію, що сприяло перетворенню України в рядову культурну провінцію російської імперії.

1721-1727 - I Малоросійська колегія (Вельямінов Степан)- для контролю за діяльністю українського гетьмана підпорядкування його загальноросійській системі управління. Гетьман мав лише дорадчий голос.

Наказний гетьман Павло Полуботок (1722-1724)

Павло Полуботок і старшина :

- Домагались дозволу на обрання гетьмана;
- Проводили реформування судової системи;
- Вимагали відмінити в Гетьманщині збір податків царською адміністрацією.
- Гетьман забороняв зловживання світських і духовних можновладців щодо осіб козацького стану

Данило Апостол (1727-1734)

Права гетьмана за «Рішительними пунктами» 1727 р.

- 1) Гетьман обирався тільки за згодою царя і не мав права на дипломатичні зносини з іноземними країнами, крім випадків, коли це стосувалося прикордонних проблем із Польщею і Кримським ханством. Під час війни він підпорядковувався російському фельдмаршалові, а не цареві як раніше;
- 2) кандидатів на посади генеральної старшини й полковників затверджував цар;
- 3) вищою судовою апеляційною інстанцією мав бути Генеральний суд, до складу якого поряд з трьома українцями входило стільки ж росіян;
- 4) усувалися обмеження в торгівлі з іноземними купцями, але мито за імпортовані товари йшло до царської скарбниці;
- 5) скасовувалася заборона на купівлю землі в Україні росіянами

Кирило Розумовський (1750-1764)

- ✓ Проведено військову реформу;
- ✓ Запроваджено новий порядок судочинства;
- ✓ Заборона перетворювати козаків на хлопів (селян);
- ✓ Заборона залежним селянам переходити від одного пана до іншого.
- ✓ Передання відання українськими справами із Сенату до Колегії іноземних справ

1764-1781 II Малоросійська колегія - 4 росіян та 4 українців під керівництвом генерал-губернатора графа Румянцева.

Причини знищення Запорізької Січі (1775 р.)

- Січ була символом свободи і незалежності, осередком антифеодальних виступів українського селянства;
- Збільшення кількості населення Січі, а основне - великі потенційні можливості козацьких господарств фермерського типу були викликом кріпосницькій політиці імперії;
- Царизм не влаштовувала форма внутрішнього устрою Запорізької Січі, заснованого на демократичних, республіканських традиціях, який явно суперечив загальноімперським нормам і порядкам.

Доля запорожців після ліквідації Запорізької Січі

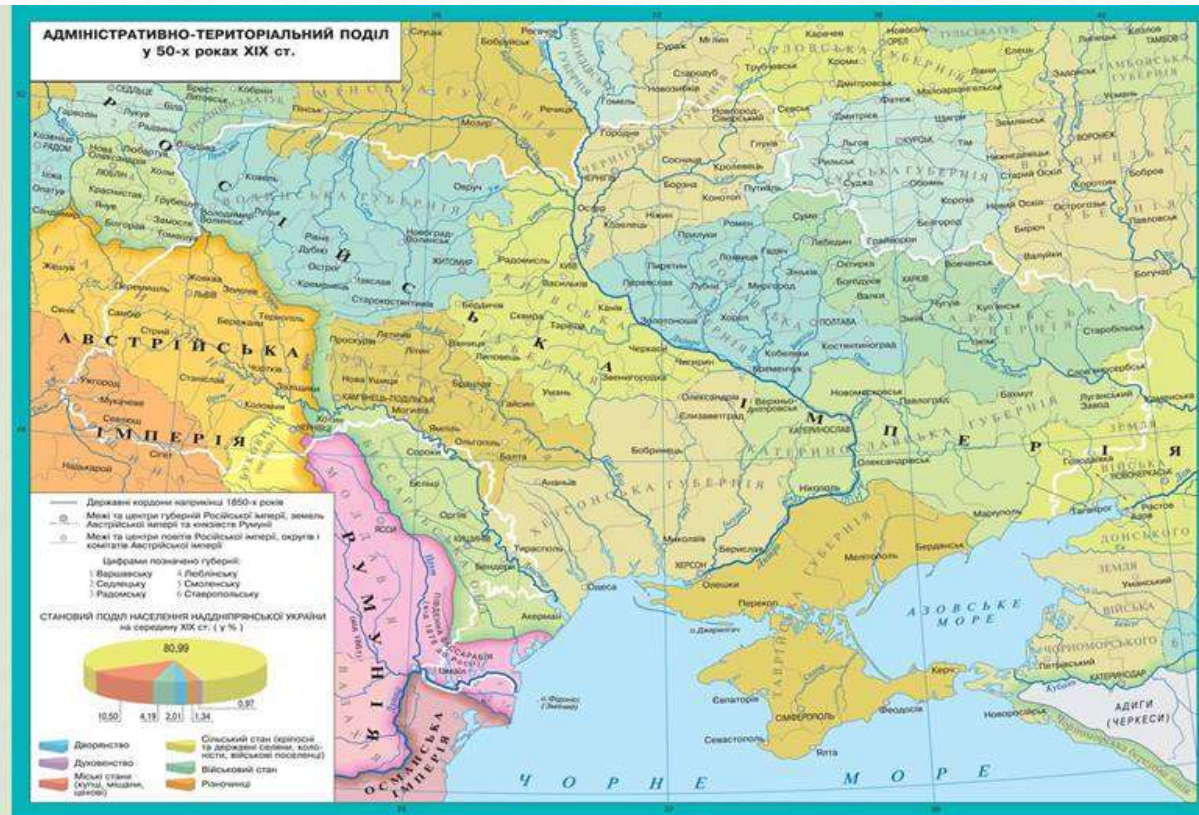

Ліквідація структур Гетьманщини

- 1775 зруйнування Січі (Катерина II)
- 1781 — ліквідація полково-сотенного устрою
- 1783 — законодавче закріпачення селян
- З листа Катерини II князю Олександрю Вяземському з нагоди його призначення на посаду генерал-прокурора Сенату. Лютий 1764 року
- *... Мала Росія, Ліфляндія і Фінляндія суть провінції, які правляться конфірмованими їм привілеями, і порушити оні відмовою всіх раптом дуже неприємно б було, проте ж і називати їх чужоземними і поводитися з ними на такій підставі є більш, ніж помилкою, а можна назвати з достовірністю, дурістю. Ці провінції, також Смоленську, слід найлегшими способами привести до того, щоб вони обрусіли і перестали б дивитись, як вовк до лісу. До того почин вельми легкий, якщо розумні люди обрані будуть начальниками в тих провінціях; коли ж у Малоросії гетьмана не буде, то мусимо намагатися, щоб навіки і ім'я гетьманів зникло, не то що б персона яка була удостоєна на цю посаду..."*

- **9 губерній:** 1. Полтавська, Чернігівська, Харківська губернії - Малоросійське генерал-губернаторство.
- 2. Київська, Подільська, Волинська губернії - Київське.
- 3. Катеринославська, Херсонська, Таврійська губернії та Бессарабська область - Новоросійсько-Бессарабське.